

hrščanje, ki je oglašalo se iz prednje izbe, ni pregnalo njegove bojazni. Napósled je boječe, da ni vsklonil glave, vstal sè svojega prostora, odšel za zaveso in legel je v postelj. Skozi odprtino v zaslanjalu je videl sobo, ki je razsvitljevala jo mesečina, videl je tudi ob steni visečo podobo. Oči so še strašnejše, še krepkejše strmele vá-nj, kakor bi ne bile hotele gledati nikamor drugam, nego v njega. Poln bridkega čutja je sklenil, ter vstal iz postelje, vzel je ogrinjalo, približal se podobi in zagrnil jo popolnem.

(Dalje prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* *Opis najnavadnejih, sadjereji škodljivih mrčesov.* Spisal Matija Rant, učitelj na Premu. V Ljubljani, založila c. k. kmetijska družba — imenuje se ravnokar na svitlo prišla, 57 strani obsegajoča knjižica s podobami, v kateri gospod pisatelj jasno in po domače opisuje v prvi vrsti in obširneje „sadjereji škodljive mrčese“, temu pa dodá še „kratek opis nekaterih koristnih mrčesov“. — Marljivi gospod pisatelj vojskuje se, kakor pripoveduje v predgovoru, in kakor je bralcem „Novic“ znano, uže več let z mrčesi, ki sadju in sadnemu drevju škodujejo in ga pokončavajo, pri tem delu navduševal je svoje učence; in vse te svoje in tuje skušnje podaja slovenskim sadjerejcem v omenjeni knjižici, kateri po vsem tem iz srca kličemo: Dobro došla! ter jo gorko priporočamo vsem slovenskim sadjerejcem, učiteljem in učencem.

Naši dopisi.

Iz Gorice 4. avgusta. (Izv. dop.) — Goriški deželni zbor se prične letos 16. avgusta, in je imenovan za deželnega glavarja grof France Coronini, za namestnika njegovega pa, kakor v poslednji dobi, dr. Josip Tonkli. Oboje imenovanje, sosebnó pa, da Coronini zopet stopi deželi na čelo, je merodajno gosposko na Primorskem ne samo osupnilo, ampak menda tudi zeló udarilo. Namene in načrte so imeli od te strani popolnem drugačne, in zato jih je hudo spekla onemoglost, katere v drugih pogledih ne poznajo in jo temveč zavračajo z nezavirano vsemogočnostjo! Sicer pa gospodje, ki so zdaj poparjeni, so dobili po prstih, kakor so delali in zaslužili. Sicer bi Slovenci ne bili toliko potolaženi, ko bi ne vedeli iz skušenj, da je Coronini srečnejši kot predsednik bodisi deželnemu ali pa državnemu zboru, nego pa kot samo poslanec, načelnik kakemu klubu in v obče kot aktivni politik. Globoki čut pravičnosti ga kot sodnika strankam nikdar toliko ne zapelje, kakor pa tedaj, kedar je prisiljen računati z raznimi političnimi faktorji, kateri vsled specifičnih namer oddaljene vzore le prepogostem sami v sebi zatirajo, česar pa ravno Coronini kot politik dozda ni še dobro umel. Bodimo toraj zadovoljni, da zasede zopet mesto, za katero je v prvi vrsti sposoben, in katero bo, kakor trdno upamo, Italijanom in Slovencem enako pravično zasedal. Laška stranka se ga je veselila poslednji čas iz drugih vzrokov in ga je zarađ načelništva posebnega kluba v državnem zboru nenavadno povzdigovala; z istih razlogov ga nekateri Lahji hvalijo tudi zdaj, nekoliko tudi iz nasprotstva proti prejšnjemu deželnemu glavarju. V obče pa je zadovoljnost odkritosrčna, in goriško mesto mu je priredilo prešlo sredo bakljado in godbo, kakor se mu je tudi poklonilo po posebni deputaciji.

Nisem Vam še poročal, da nabirajo za spomenik Štefanu Kocjančiču, in so doslej v malo tednih nabrali okoli 90 gold. Duhovni, učenci pokojnikov, so marljivi v doneskih. — Radodarne doneske za zastavo nabira tudi „Slovensko bralno in podporno društvo v Gorici“, in ima uže nabranih 252 gold.; vsota se gotovo poveča, ko nameravajo zastavo blagosloviti še le prihodnje leto.

Pri nas se veliko pleše, tudi ko bi kazalo slabo letino. Zlasti goriška slovenska okolica vabi, se ve da v laškem jeziku, vsako nedeljo s celo vrsto tiskanih plakatov, kakoršne razobešajo po zidovih goriških ulic. Okrajno-goriško glavarstvo je sicer ravno letos razposlalo županstvom ukaz, da bi prepovedala prepogoste plese, ali župani, sosebnó če so sami krčmarji ali v dotiki s „kompari“-gostilničarji, se ne zmenijo veliko za dotične nasvete in ukaze, in tako se fantje slovenskih rodovin na laška vabila v najhujši vročini pod pekočim solncem tudi na dalje razgrevajo, zdravju gotovo ne na korist.

Šolsko leto je dovršilo te dni tudi pri nas svoj navadni tok ali kolobar, učenci in učitelji so se razpršili na razne vetrove na zaželeni počitek. Naj vsem dobro tekne! Dotične statistike navrstimo prihodnjič nekoliko.

Prem 20. avg. (*Letina. Dvoje v čudnem pomenu rabljenih izrazov.*) Kar letino tukaj in sploh v okolici zadeva, rad bi vse najboljše poročal, kar pa, bodi Bogu potoženo, ne morem. Pomladi je še vse nekako lepo kazalo in precejšnjih pridelkov obetaló, a pozneje je pa, razun trave, vse nekako plitvo postalo. Sadjá, edinega vira, iz kojega se po teh krajih, kedar rodi, more prepotrebni novcev za druga neizogibna plačevanja skupiti, letos po celem tukajšnjem pohribji toliko kot prav nič ni. Ozimna žita: ječmen, pšenica in rž so sploh, sosebnó pa bolj po vrhovih, zeló redka, a klasje pa lahko in plitvo; jarina se tukaj razun kaj malega ovsa in nekoliko prosa, sem in tje tudi kakega mernika ajde, ne seje. Oves bode tudi zeló lahek. Z lanom se tukajšnji poljedelci tudi le malo ukvarjajo, a še ta bil je zeló kratek. V tem obziru naj bi se tukaj v prihodnje z boljše vrste semenom poskušati pričelo; vspeh bil bi upno prav dovoljen. — Krompir pričel je po nekaterih njivah, sosebnó bolj v nižavah, uže sedaj zeló črneti, osobito bolj pozni; dalje je pa tudi ta božji dar po podzemeljskih spodjedežih tu in tam zeló in močno objeden. Fižol in turšica sedaj še precéj lepo kažeta. Tudi brajda (vinska trta) obeta precéj grozdja, če je kaka uima ne doletí in če bode moglo, ker je zeló pozno ocvetelo, tudi dobro in pošteno dozoreti, kar je pa, ako Bog bolj toplega vremena skoraj ne dá, zeló dvomljivo. Edino senó se je letos dosta bolje sponeslo, nego bilo je to lansko leto. Hvala Bogu, bode vsaj živini kaj polagati, ako Bog in sv. Florijan seno daljne nesreče in vničenja dobrotno obvarujeta. S prikuho tudi ne bode dosta prida. Ker bode zavoljo sploh slabe poljske letine zeló trda za denar in živež ljudem, prizanašalo se gotovo sénu ne bode, in to na veliko škodo domači živinoreji, katera še dolgo na oni stopinji napredka ne bode, na katero bi se, ko bi „sila tako hudo svojih koles ne lomila“, povzdigniti in zboljšati dala. Prišel bode čas, ko se bode s prav dobrim in lepim senom naloženi voz za vozom ob vodi Reki proti Trstu in nasprotno proti Reki za slepo in nepomenljivo ceno pomikal. Kolika škoda in kolik spodjedež boljšemu in ugodnejšemu blagostanju prebivalcev cele tukajšnje doline je to! A življenje sebi in svojim oteti oklene se človek tudi najzadnje prilike, čeravno sam previdi, da mu bode iz tega v prihodnosti neiznosljivo novo zeló nastalo. — In tako je zopet v naših ubožnih krajih béda, pomanjkanje in druge iz tega izvirajoče nadloge za eno celo leto neizogibno zló, katero bode marljivim gospodarjem in skrb-

nim družinskim očetom mnogo skrbi in bitko-tužnih ur, dni in tednov napravljalo!

Bog mili nam skoraj boljših časov daj! Potrebni, da! — nad vse potrebni smo jih od prvega do zadnjega brez razločka vsi.

Na tiskovinah slovenskih ubožnih listov, kakoršne županstva betežnikom za bolnišnice izdajajo, kakor tudi po nekaterih slovenskih časnikih rabi se uže več časa sem na ne pravem mestu in tudi menda ne v pravem pomenu čudni izraz, kateri na čitalca vselej prav neprijeten utis napravlja. Kedar se kdo v kakem mestu, kjer se tudi zavod, kamor se bolniki v zdravljenje in postrežbo spravljajo, naglo ponesreči in telesno več ali manj poškoduje, piše se prec, da so tega in tega nesli v „bólnico“. Beseda „bólnica“, naj se naglaša, kakor se hoče, ima med ljudstvom po deželi vselej in edino le pravi pomen za „bolno osebo ženskega spola“. Toraj čudna kombinacija! Zakaj bi se za one dobrodelne naprave, kamor bolniki in betežniki hodijo, se vozijo in nosijo zdraviti, ne rabil pošteni in prijetno doneči ter pravega pomena izraz „bolnišnica“ mesto spodtikljive besede „bolnice“ za ta pomen?

Ako se kje dobi kakega krepkega in dela zmožnega ter nepozabljivega pohajaja in splošnega spridenca, kateremu se vsako pošteno in koristno delo gabi, se ga slednjič v oni kraj obsodi, kjer je delati primoran. Kmalu na to je pa po slovenskih časnikih čitati: „Ta in ta je za toliko in toliko let ali le mesecev v posilno delavnico obsojen bil. Zopet drug za nas deželne priprosteže čudni izraz še čudnejšega pomena na nepravem mestu. „Posilstvo“ je kriminalni prestopek, kakoršen se po kazenskem zakoniku navadno in ostro kaznuje, kar vse je priprostemu ljudstvu več ali manj do dobrega znano. Ne gre nam priprostim kmetskim ljudem po deželi v glavo, kako da se more poštena „prisilna delavnica“ v spodtikljivo „posilno delavnico“ pretvarjati. „Prisilno“ in „posilno“ — kolik razloček med obema izrazoma!

Če uže za staro „bolnišnico“ oziroma „zdravnišnico“ in pa za bivšo „prisilno delavnico“ nimamo boljših novih izrazov, nego sta „bolnica“ in „posilna delavnica“, držimo se raje tudi v prihodnje starih dveh, katera ušesom in pa estetičnemu čutu priprostega deželana dokaj prijetneje donita in ugajata, nego ona dva novomodna in spodtikljiva.

Ker nisem nikakoršen slovenski jezikoslovec ali filolog, znal me bode radi teh mojih dveh opomb eden ali drug kakor koli zavrnuti, na kar pa, to uže naprej povem, nikakor ugovarjal ne bodem, ako se za ona dva pomena kaj boljšega nasvetuje, nego sta stara in poštena izraza. Rečem pa uže pri tej priliki le to, kar je pravo, je pravo, a kar je samo na sebi grdo, tudi nikdar čedno biti ne more, če bi temu tudi celi svet ugovarjati utegnil. Naš lepi in milodoneči materni jezik ima uže sedaj za vsak pomen pravih, dostojnih in poštenih izrazov, čemu bi ga toraj s takimi čudnimi novotarijami sami neprijetno godili in kazili?

Beseda „bolnica“ naj bi toraj v prihodnje pomenjala le bolno osebo ženskega spola, „posilstvo“ naj bi pa ostalo v okviru kazenskih paragrafov, katero naj bi se za vsak slučaj tudi pošteno kaznovalo.

Naj bode teh mojih nemerodajnih opomb v povedanem obziru konec!

Da tudi častiti čitatelji „Novic“ izvedó, kakošno vreme slavnoznani vremenski prerok Mathieu de la Drôme za mesec avgust t. l. prorokuje, naj tu navedem, kar o tem vrli list tržaška „Edinost“ piše; dotični stavek tako-le slovó: „Od 1. do 3. bode pritiskala vročina; od 3. do 11. t. m. močno deževje. Izvanredno slaba vremena, posebno po zapadni Evropi in ob sredozem-

skem morji. Viharji v planinah. Mnogo morskih neviht. Temperatura se zniža. Povodnji posebno na Francoskem, v južni Nemčiji, na Španjskem in v Italiji. Deževje pogostoma s točo v zapadni Nemčiji in v Švici. Odstop morja v francoskih, ligurskih in jadranskih lukah. Od 11. do 18. t. m. nevihte v francoskih planinah in v zapadnih, centralnih in jutrovih alpah. Bati se je toče v Juri, v Švici, na Nemškem in v Tirolah. Na obalih jadranskega morja močni vetrovi od 11. do 17. t. m. Vetrovi na morji od 12. do 17. t. m. — Od 18. do 25. lepo vreme. Velika vročina v srednji Evropi, neznosna vročina v obsežji sredozemskega in tudi jadranskega morja; najhujša vročina od 19. do 22. avgusta. Hude nevihte na Francoskem in v srednji Afriki. Lepo vreme od 25. t. m. do 1. septembra. Mnogo vetrov na morji, v alpah in Pirenejah. Mrzli večeri v goratih krajih. Deževje v severni Evropi okoli 21. t. m. Mesec avgust bode v začetku deževen in viharen, zdravju jako neugoden, posebno v Švici, na Nemškem in v Avstriji. Bog daj, da bi se bil Mathieu zmotil sè svojim prerokovanjem tako, kot se ni s takim zmotil za mesec julij t. l.

M. Rant.

Iz Ljubljane. (*Vesele dogodbe v cesarski družini*), katero pričakujejo radostno vsi avstrijski narodi, pričakujemo tudi Slovenci v veseli nadi, da bode čula božja roka nad princesinjo Štefanijo in cesarskim detetom, čegar rojstva pričakujemo. — Kakor bo novo rojeno dete vidni dokaz blagoslova božjega in poroštvo sreče v visoki družini cesarjevi, tako bode ta dogodba zopet vsem zvestim Avstrijanom dala priliko, sijajno pokazati svojo ljubezen in udanost do družine cesarske in živo svoje sočutje pri veseli dogodbi, katere se bodo enako srčno vdeleževali vsi zvesti rodovi naše mogočne države.

— (*Da je imenovan za nadškofa goriškega*) dose-danji škof poreški Zorn, izbudilo je med vsemi Slovenci veliko zadovoljnost in pa željo, da bi dobil na poreškem škofovskem sedežu naslednika, njemu vrednega in posebno za blagor naše države zanesljivo vnetega.

— (*† Gospá Fr. Šupevčeva*), vdova svečarjeva, znana dobrotnica ubogih in podpornica vseh dobrih naprav, umrla je dne 6. t. m. v 82. l. njene starosti. Pogreb obče obžalovane gospé bode danes popoldne ob 5. uri. — Naj v miru počiva velezaslužena dobrotnica!

— (*Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach am Schlusse des Schuljahres 1883*) obsega: 1. „Der österreichische Feldzug im Jahre 1812, von Prof. Anton Heinrich“, in pa 2. „Schulnachrichten, vom Director.“ — Učencev bilo je na viši gimnaziji začetkom leta 690, s koncem leta 645, tedaj jih je med letom odpadlo po odstetih na novo došlih 45. Po rojstvu bilo je Kranjcev 568, iz družih cislajtanskih dežel 67, iz translajtanskih dežel 7, nadalje 2 Egipčana in 1 Bavarec. Po veri bilo je katoličanov 643, protestanta 2.

Po narodnosti bilo je:

Slovencev . . .	495
Nemcev . . .	143
Lahov . . .	5
Čeha . . .	2

645

Šole za prihodnje leto pričnejo se na gimnaziji dne 17. septembra s slovesno sv. mašo.

— (*Programm des k. k. Obergymnasiums in Rudolfs-wert für das Schuljahr 1882/83*) obsega: 1. Erziehung und Unterricht bei den Griechen von Fr. Brežnik; 2. Schulnachrichten vom Director. — Učencev bilo je na tej gimnaziji 175, namreč v 1. in 3. razredu po 38,

v družih po menj in v 8. celó le 4. Po domovini bilo je 141 Kranjcev, 9 Štajarcev, 2 Istrijana, 2 Hrvata, 1 Slavonec, 2 Nižeavstrijca in 2 Ogra. Narodnosti učencev nam program ne pové. Novo šolsko leto prične se dne 16. septembra.

— (*Vreme.*) Preteklo noč dobili smo v okolici ljubljanski dobrega dežja, ki se otavi, ajdi in repi posebno prilega. Sploh polje kaže lepo.

— (*Spominski napis*) v spomin prihoda cesarjevega v Kranj napravi kranjsko mesto pri novem vodnjaku na velikem trgu; napis se bo glasil: „Ob prihodu cesarja Franca Jožefa I. dne 16. julija 1883 v mesto Kranj“.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — V dvornih krogih delajo velike priprave za krst deteta cesarjevičevega, čegar rojstvo se pričakuje v prihodnjih 14 dneh enkrat. Slovesno krševanje vršilo se bode v Laksenburgu tretji dan po rojstem dnevu deteta. Posebni vlaki prepeljali bodo v Laksenburg k slovesnemu krstu vabljeni dvorne dostojanstvenike in druge odlične goste. V stolni cerkvi sv. Štefana pa bode se pela kmalu po rojstvu slovesna zahvalna pesem. Enake cerkvene in druge slovesnosti sledile bodo po vsi državi. — Minister Taaffe, ki se je bil podal na dvor cesarjev v Išel, vrnil se je zopet na Dunaj. — Gališki cesarski namestnik grof Potocky odpovedal se je svoji službi zarad bolj in bolj nevarne bolehnosti. Čuje se, da mu bode naslednik kmalu imenovan za to prevažno mesto. — V zadevi obhajanja 200letnice oprostjenja Dunaja od silnih Turkov nadaljujejo se med meščani demonstracije zoper sklep mestnega zbora.

Iz Trsta dohaja nam zopet novica, ki mora globoko v srce boleti vsakega domoljuba. — Tamošnje veteransko društvo nameravalo je slovesno obhajati obletnico zoper grozoviti atentat z bombami preteklega leta; nameravalo je z godbo podati se po onih ulicah, v katerih je bilo vlani napadeno, v cerkev k slovesni zahvalni maši. — Oblastnije dopustile so mašo, pa ugovarjalo se je, da bi šli veterani z godbo po omenjenih ulicah. Preteklo soboto večer posvetovali so se veterani v svoji hiši v ulici „via della Sorgente“, kako obhajati to obletnico, kar se zopet z grozovitim gromom razpoči blizo tam za čevelj dolga bomba. Vstrašeni ljudje privrejo skupaj, misleči, da je potres. Pa bila je zopet ona predrzna nesramnost lahonska, katera se žalibog še zmiraj v škodo države trpi v našem Trstu. — Da bi le ne bilo prepozno, kedar bodo sprevideli odgovorni naši državniki, kako pogubna za državo je na Primorskem Lahe božajoča politika tudi avstrijska.

Iz Prage. — Predlog dr. Riegerjev o premembi volilnega reda bil je sprejet zoper glasove liberalcev, ki se tudi v odseku niso vdeleževali razprave. — Predlogi zarad podpore českega in nemškega gledališča bili so zavrženi in sprejet gledé obeh podpor prehod na dnevni red.

Ogersko. — V Požunu začeli so zopet rogoviliti zoper jude, pa vojaštvo zadušilo je vse poskušnje koj v začetku in tako ni prišlo do hujšega, kakor do kričanja.

— Zatoženi judje zarad umora Estere Solimoši so vsi oprosteni. Ni čuda po znanih dogodbah pri konečni obravnavi.

Španjska. — V Badazasu uprlo se je zopet 1100 ljudi, med njimi več vojakov, ki so proglasili republiko in zaprli vse uradne osebe, pretrgali telegrafe.

Pa ko je došlo tje 2000 vojakov, razpodili so upornike, nekaj jih dejali v zapor, drugi pa so bajé zbežali na Portugaljsko. Zadnja poročila trdijo, da na vsem polotoku ni več upornikov. Evropa je navajena, vsako leto izvedeti kaj o malih uporih iz Španjske, kjer je še zmiraj dosti ljudi, ki mislijo, da je ljudovlada brez napak, akoravno bi se iz skušinj sosedne Francoske lahko prepričali, da tamošnja republikanska vlada enako strogo in strankarsko postopa zoper vse, kar je družega mnenja, kakor vlada kraljeva, bodi-si z ljudskim zastopom ali pa brez njega.

Laška. — Ne samo Laška, ampak vsa Evropa in tudi še unanji svet miloval je pretekle dni grozovito nesrečo, katera je vsled potresa zadela otok Ischia poleg Napolja. — Poročila od tod naznanjala so dan za dnevom večje število oseb, katere so našle grozno smrt pri tej nesreči. Oblastnije same niso si vedele pomagati, ker niso se mogle prav odločiti, ali reševati zasuete in nepoškodovane in odvažati mrtve, ali pa narobe, ves otok pustiti mrtvim v pokopališče, in odvažati preživeče. Pripovedujejo se po časnikih nadrobno dogodbe čudovitih rešitev, ki so se posrečile deloma med potresom, deloma pa potem, ko so bili posamezni podsuti uže deloma po več dni. Iz vseh krajev sveta dohajajo kralju laškemu izrazi milovanja in sočutja, pa tudi denarne podpore za preživeče ponesrečenih. Poleg naznanil sočutja in dejanske pomoči čujejo se pa z otoka nesreče tudi poročila grde brezčutnosti in surovosti o ropanji mrličev. Pripoveduje se, da so cele vrste tamošnjih kmetov se podali med vrste brigantov, ki dobivajo zdaj pri splošni zmešnjavi in pri velikem številu ponesrečenih domačih in tujih ljudi obilnega plena. — Upamo, da bode pa zdaj vendar laška vlada s krepkejšo roko segla med tako hijensko delo.

Število rešenih oseb je precej veliko, večje pa število mrtvih, katere zdaj z živim apnom posute pokopavajo, kjer jih nahajajo. Med mrtvimi je tudi konzul nemški in njegova soproga. — Markiza Martorana bila je baje rešena vsled podvzetnosti poslanca Fortunato, ki je videl, kje jo je podsulo in ki je koj obljubil 10.000 lir za rešitev. Šest vojakov izvršilo je hitro to delo in rešili so markizo živo.

Egipt — Kolera ponehava gledé števila mrtvih skoraj po vsem Egiptu enakomerno. Število mrtvih v Kairi na pr., kjer je segalo skoraj do 600 na dan, znižalo se je na polovico in znašalo je okrog 300, zadnji telegram od 6. t. m. pa naznanja celó veliko manje število 111 mrtvih. — V Aleksandriji primerjajo se le posamesni slučajji. Prestopila je pa kolera više gori, ker iz Beiruta naznanja se drug slučaj bolezni.

Žitna cena

v Ljubljani 1. avgusta 1883.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 80 kr. — banaške 8 gold. 93 kr. — turšice 5 gold. 40 kr. — soršice 6 gold. 50 kr. — rži 4 gold. 6 kr. — ječmena 4 gold. 6 kr. — prosa 5 gold. 53 kr. — ajde 4 gold. 71 kr. — ovsa 2 gold. 92 kr. — Krompir 3 gold. 57 kr. 100 kilogramov.

 Današnjemu listu „Novic“ je priložen cenilnik novo odprtemu dunajskemu Bazar-u trgovca Edvarda Witta v Ljubljani na mestnem trgu št. 14.